

розладів афективного спектру. Такі макросоціальні фактори як суспільні норми і цінності (культ стриманості, успіху і досконалості, статево-рольові стереотипи) впливають на емоційне благополуччя людей і можуть сприяти виникненню емоційних порушень і кризових станів.

Ключові слова: особистість, кризові стани, розлади афективного спектру, психологічна корекція.

Novitskaya L.V.

Peculiarities of psychological correction in crisis states: socio-psychological aspect

The article reveals the features of psychological correction in crisis states: the socio-psychological aspect. It is shown that the multifactor socio-psychological model of affective spectrum disorders and the model of the family system allows us to consider and examine macrosocial, family, personal and interpersonal factors as a system and can serve as a means of integrating various theoretical models and empirical studies of affective spectrum disorders. Such macrosocial factors as social norms and values (the cult of restraint, success and excellence, sex-role stereotypes) affect the emotional well-being of people and can contribute to the emergence of emotional disorders and crisis conditions.

Key words: personality, crisis states, affective spectrum disorders, psychological correction.

Новицька Ліана Вікторівна – кандидат психологічних наук, докторант кафедри практичної психології та соціальної роботи Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, м. Северодонецьк.

УДК 159.9:316.61

Полякова В. І.

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЯК ІНДИКАТОР ЇХ ГЕНДЕРНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ

Статтю присвячено висвітленню результатів емпіричного дослідження ціннісних орієнтацій педагогічних працівників як індикатора їх гендерної толерантності.

За результатами факторного аналізу виявлено досить амбівалентну структуру ціннісних орієнтацій педагогічних працівників, які відображають суперечливі тенденції професійної діяльності сучасного вчителя і свідчать про певну невідповідність ціннісних орієнтацій педагогічних працівників цілям і місії їх професійної діяльності, завданням освіти загалом.

Подано результати дисперсійного аналізу особливостей прояву ціннісних орієнтацій педагогічних працівників залежно від статі, віку та стажу професійної діяльності.

Наведено дані про недостатній рівень гендерної толерантності у понад двох третин досліджуваних вчителів. Установлено, що лише третина педагогів здатна повною мірою прийняти власну та іншу гендерну ідентичність; характеризується відсутністю гендерної упередженості щодо переваг однієї статі по відношенню до іншої; вмінням установити партнерські стосунки з особами іншої гендерної ідентичності на основі активної моральної позиції.

Визначено, що вищим рівнем гендерної толерантності характеризуються педагоги, орієнтовані на активне діяльнісне життя, переживання краси природи й мистецтва, любов, щасливе сімейне життя, пізнання. Натомість педагогічні працівники з низьким рівнем гендерної толерантності більше орієнтовані на суспільне визнання, розваги, відсутність обов'язків; продуктивне життя на протизвагу творчості; свободу на протизвагу любові, матеріально забезпечене життя на протизвагу пізнанню тощо.

Констатовано доцільність розроблення диференційованих програм розвитку гендерної толерантності вчителів із урахуванням ціннісних орієнтацій тенденцій.

Ключові слова: *гендер, толерантність, інтолерантність, гендерна толерантність, педагогічні працівники, цінності, ціннісні орієнтації.*

Постановка проблеми. Одним із показників орієнтації суспільства на сталий розвиток є гендерна рівність усіх громадян. Саме тому набуває особливої ваги організація діяльності закладів освіти на засадах гендерного підходу. Важливим чинником такого підходу в освітній галузі є гендерна толерантність персоналу освітніх організацій, яка дозволяє ідентифікувати й попереджати ситуації гендерної нерівності в освітньому процесі, протистояти дискримінаційним (у гендерному контексті впливам).

Водночас аналіз наукової літератури (О. Бондарчук, О. Нежинська та ін.) та практики діяльності закладів освіти дозволяє дійти висновку про поширеність гендерних стереотипів і упереджень у діяльності педагогічних працівників. Це зумовлює серйозні перешкоди й бар'єри на шляху створення сприятливих умов для самореалізації суб'єктів освітнього процесу незалежно від обмежень, які накладають на вибір сфер їх активності традиційні гендерні стереотипи.

Слід зазначити, що розвинута гендерна толерантність передбачає активну моральну позицію педагога як суб'єкта, який здійснює свідомий вибір щодо особливостей взаємодії з учнями різної статі на засадах гендерної рівності (Т. Говорун, О. Кікінежді та ін.). Це актуалізує ціннісний аспект дослідження гендерної толерантності освітян.

Таким чином, доцільним уявляється дослідження гендерної толерантності педагогів та її ціннісного аспекту, що дозволить визначити сприятливі соціально-психологічні умови організації толерантної взаємодії з усіма суб'єктами освітнього процесу на засадах гендерної рівності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід зазначити, що психологічні засади гендерної проблематики вже були предметом дослідження. Зокрема, визначено концептуальні підходи до толерантності особистості загалом (Г. Бардієр, Д. Леонтьєв та ін.) і педагогічних працівників зокрема (Н. Карабущенко, А. Скок та ін.). Вивчалися психологічні аспекти гендерної соціалізації особистості в цілому (С. Бем, П. Горностай, І. Кльоцина, Т. Титаренко та ін.) і в освітній галузі зокрема (О. Бондарчук Т. Говорун, Л. Карамушка, О. Кікінежді, С. Максименко, О. Нежинська та ін.); гендерна толерантність та її розвиток у дітей і молоді (Г. Бардієр, Л. Шустова та ін.), у межах педагогічної науки поставлено питання про розвиток гендерної толерантності педагогів (М. Андреев, Т. Мотуз та ін.).

З іншого боку, досліджено ціннісні орієнтації особистості загалом і педагогів зокрема (Д. Леонтьєв, М. Рокич, Г. Печерська та ін.).

Водночас, ціннісний аспект гендерної толерантності педагогів попри всю актуальність вивчено недостатньо.

Мета статті – дослідити ціннісні орієнтації педагогічних працівників як індикатор їх гендерної толерантності.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. В емпіричному дослідженні ціннісного аспекту гендерної толерантності педагогічних працівників взяли участь 500 учителів загальноосвітніх навчальних закладів (далі – ЗНЗ) із різних регіонів України, які були розподілені на групи за:

- 1) *статтю* (21,6% чоловіків і 78,4% жінок);
- 2) *віком* (23,6% до 35 років; 24,4% 35 – 44 роки; 32,8% 45 – 54 років; 19,2% понад 55 років);
- 3) *стажем* педагогічної діяльності (8,8% до 5 років; 17,2% 5 – 9 років; 23,2% 10 – 20 років%; 50,8% понад 20 років).

Ціннісні орієнтації педагогічних працівників вивчалися за методикою М. Рокича [8], відповідно до якої визначалися термінальні цінності (цінності-цілі) досліджуваних освітян.

Гендерна толерантність учителів вивчалися за відповідною шкалою методики ВІКТИ (автор – Г. Бардієр [2]) та методикою самооцінки толерантності вчителів в авторській модифікації, що передбачала урахування гендерної специфіки педагогічної діяльності [9].

Обробка даних здійснювалася за допомогою комп'ютерного пакету SPSS (версія 17.0).

Насамперед за результатами факторного аналізу виявлено досить суперечливу структуру ціннісних орієнтацій педагогічних працівників із

урахуванням міри значущості «позитивного» та «негативного» полюсів для досліджуваних (табл. 1).

Загалом, було виокремлено 7 факторів, які охопили 66,2 % сумарної дисперсії. До позитивного полюсу першого фактору «Робота» (14,5 % сумарної дисперсії) увійшли такі термінальні цінності: «цікава робота» (0,673), «активне діяльнісне життя» (0,673), а до негативного – «упевненість у собі» (-0,572). Отже, йдеться про протиставлення цікавої роботи, активного діяльнісного життя й упевненості в собі.

Таблиця 1

**Структура ціннісних орієнтацій педагогічних працівників
(за результатами факторного аналізу)**

Фактори	Основні цінності першого полюсу	Кількість педагогів (у %)	Основні цінності другого полюсу	Кількість педагогів (у %)
Робота	упевненість у собі	27,2	активне діяльнісне життя, цікава робота	32,5
Визнання	щасливе сімейне життя	32,5	суспільне визнання, розваги, відсутність обов'язків	36,6
Досконалість	здоров'я (фізичне і психічне)	39,9	краса природи і мистецтва	37,9
Любов	свобода (самостійність, незалежність у судженнях і вчинках)	31,3	любов (духовна фізична близькість з коханою людиною)	36,3
Мудрість	розвиток (робота над собою, постійне фізичне і духовне вдосконалення)	32,9	життєва мудрість (зрілість суджень здоровий глузд, що досягається життєвим досвідом)	36,9

Продовж. табл.1

Достаток	пізнання (можливість розширення своїї освіти, загальної культури, інтелектуально го розвитку);	37,4	наявність гарних і вірних друзів; матеріально забезпечене життя	34,6
Продуктивність	творчість (можливість творчої діяльності)	32,5	продуктивне життя (максимальне використання своїх можливостей, сил і здібностей);	38,7

До позитивного полюсу другого фактору «Визнання» (12,3 % сумарної дисперсії) увійшли такі термінальні цінності, як «суспільне визнання» (0,717), «розради, відсутність обов'язків» (0,578), а до негативного – «щасливе сімейне життя» (-0,741), «щастя інших» (-0,501). Тобто, і в даному випадку йдеться про протиставлення сфери сімейного життя й суспільної активності освітян.

Позитивний полюс третього фактору «Досконалість» (10,4 % сумарної дисперсії) склали такі термінальні цінності: увійшли такі термінальні цінності, як «краса природи і мистецтва» (0,734), а до негативного – «здоров'я (фізичне і психічне)» (-0,840). Отже, протиставляються цінності взаємодії з довкіллям, переживання краси природи, мистецтва і досягнення здоров'я особистості.

До позитивного полюсу четвертого фактору «Любов» (8,8 % сумарної дисперсії) увійшли термінальні цінності: «любов (духовна й фізична близькість з коханою людиною)» (0,732), а до негативного полюсу – «свобода (самостійність, незалежність у судженнях і вчинках)» (-0,727), що також є доволі суперечливим.

Суперечливим є й п'ятий фактор «Мудрість» (7,5 % сумарної дисперсії), до позитивного полюсу якого увійшли термінальні цінності «життєва мудрість (зрілість суджень здоровий глузд, що досягається життєвим досвідом)» (0,488), а до негативного – «розвиток» (-0,834). Отже, цінності життєвої мудрості й здорового глузду поєднуються у свідомості педагогів з проблемами розвитку, роботи над собою, постійного фізичного й духовного вдосконалення.

Позитивний полюс шостого фактору «Достаток» (6,5 % сумарної дисперсії) склали термінальні цінності «наявність гарних і вірних друзів» (0,754); «матеріально забезпечене життя» (0,441), а негативний полюс – «пізнання (можливість розширення своєї освіти, загальної культури, інтелектуального розвитку)» (-0,667), що також є доволі суперечливими.

До позитивного полюсу сьомого фактору «Продуктивність» (6,2 % сумарної дисперсії) увійшли термінальні цінності: «продуктивне життя (максимальне використання своїх можливостей, сил і здібностей)» (0,741), а негативного полюсу – «творчість (можливість творчої діяльності)» (-0,726). Отже, і в даному випадку можна говорити про суперечливі тенденції професійної діяльності педагогічних працівників – максимальне використання своїх можливостей, сил і здібностей, яке в їх свідомості поєднується з утрудненнями в можливості творчої діяльності.

Одержані нами результати узгоджуються з даними О. Бондарчук і свідчать про певну невідповідність ціннісних орієнтацій педагогічних працівників цілям і місії їх професійної діяльності, завданням освіти загалом.

При цьому за результатами дисперсійного аналізу встановлено, що з віком педагога більше орієнтуються на позитивний полюс факторів «Робота», «Досконалість», «Мудрість», «Достаток», «Продуктивність», особливо чоловіки ($p < 0,01$).

Щодо факторів «Визнання» і «Любов» виявлено протилежну картину – найбільш орієнтовані на визнання й любов педагогічні працівники, молодші за віком, при цьому більше чоловіки ніж жінки ($p < 0,01$). Подібні тенденції виявлено й щодо стажу досліджуваних.

На наступному етапі емпіричного дослідження визначено рівні гендерної толерантності педагогічних працівників (табл. 2).

Таблиця 2

Розподіл педагогічних працівників за рівнями гендерної толерантності

Рівні гендерної толерантності	Кількість досліджуваних у %
Низький	2,6
нижче за середній	25,4
Середній	39,2
вище за середній	28,9
Високий	3,9

Як випливає з табл. 1, недостатній рівень гендерної толерантності у понад половини досліджуваних педагогів лише третина досліджуваних педагогів мають вище за середній і високий рівні гендерної толерантності (28,9% і 3,9% відповідно). 39,2% учителів характеризуються середнім її рівнем, а близько чверті досліджуваних – нижче за середнім і низьким рівнями (25,4% і 2,6% відповідно).

Такі педагоги схильні до гендерних упереджень і, певною мірою, гендерно-дискримінаційних практик у професійній діяльності. Про це, зокрема, свідчать результати, одержані за методикою Т. Говорун, О. Кікінежді «Гендерні стереотипи у педагогічній діяльності» [5], на основі яких за результатами дисперсійного аналізу встановлено обернений зв'язок між гендерною толерантністю та наявністю у вчителів традиційних гендерних стереотипів:

найвищі показники гендерної толерантності виявлені у вчителів з низьким рівнем прояву традиційних гендерних стереотипів ($p < 0,01$).

На завершальному етапі емпіричного дослідження за результатами дисперсійного аналізу виявлено особливості гендерної толерантності педагогічних працівників залежно від ціннісних орієнтацій педагогічних працівників (табл. 3).

Так, зокрема, виявлено, що вищим рівнем гендерної толерантності характеризуються педагоги, орієнтовані на активне діяльнісне життя, переживання краси природи й мистецтва, любов, щасливе сімейне життя, пізнання.

Таблиця 3

Порівняльний аналіз прояву ціннісних орієнтацій педагогічних працівників з різними рівнями гендерної толерантності

Середні значення факторів	Полюси факторів		Рівні гендерної толерантності	
	негативний	Позитивний	низький	високий
Робота	упевненість у собі, щастя інших	активне діяльнісне життя, цікава робота	-0,421*	0,686*
Визнання	щасливе сімейне життя	суспільне визнання, розваги, відсутність обов'язків	0,173*	-0,509*
Досконалість	здоров'я	краса природи і мистецтва	-0,500*	0,788*
Любов	свобода	любов	-0,875*	0,751*
Мудрість	розвиток (робота над собою, постійне фізичне і духовне вдосконалення)	життєва мудрість (зрілість суджень здоровий глузд, що досягається життєвим досвідом)	-0,495	-0,600

Продовж. табл. 3

Достаток	пізнання (можливість розширення своєї освіти, загальної культури, інтелектуально го розвитку);	матеріально забезпечене життя, наявність гарних і вірних друзів;	1,303*	-0,257*
Продуктивність	творчість (можливість творчої діяльності)	продуктивне життя (максимальне використання своїх можливостей, сил і здібностей);	0,136	-0,156

Натомість педагогічні працівники з низьким рівнем гендерної толерантності більше орієнтовані на суспільне визнання, розваги, відсутність обов'язків; продуктивне життя на протиположності творчості; свободу на протиположності любові, матеріально забезпечене життя на протиположності пізнанню тощо (див. табл. 2, $p < 0,01$).

Висновки. За результатами факторного аналізу виявлено досить суперечливу структуру ціннісних орієнтацій педагогічних працівників, які, на наш погляд, відображають суперечливі тенденції професійної діяльності сучасного вчителя.

Крім того визначено недостатній рівень гендерної толерантності у двох третин досліджуваних вчителів. Лише третина педагогів здатна повною мірою прийняти власну та іншу гендерну ідентичність; характеризується відсутністю гендерної упередженості щодо переваг однієї статі по відношенню до іншої, вмінням установити партнерські стосунки з особами іншої гендерної ідентичності на основі активної моральної позиції.

За результатами дисперсійного аналізу визначено психологічні особливості ціннісних орієнтацій педагогічних працівників з різними рівнями гендерної толерантності. Констатовано, що вчителі з високим рівнем гендерної толерантності характеризуються вищим рівнем ціннісних орієнтацій, пов'язаним з прагненням розвитку, пізнання, активного діяльничого життя тощо.

Перспективи подальшого дослідження полягають у теоретичному обґрунтуванні, розробленні та апробації в умовах післядипломної педагогічної освіти диференційованих програм розвитку гендерної толерантності вчителів із урахуванням їх ціннісних орієнтацій.

Список використаної літератури

1. Андреев М. В. Формування толерантності вчителя загальноосвітньої школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / М. В. Андреев. – Харків, 2009. – 23 с.
2. Бардьер Г. Л. Социальная психология толерантности : : дис. ... доктора психол. наук : спец. : 19.00.05 / Г. Л. Бардьер; С.-Петербур. гос. ун-т. – Санкт-Петербург, 2007. – 457 с.
3. Бем С. Линзы гендера: Трансформация взглядов на проблему равенства полов / С. Бем. – М. : РОССПЭН, 2004. – 336 с.
4. Бондарчук О. І. Соціально-психологічні основи особистісного розвитку керівників загальноосвітніх навчальних закладів у професійній діяльності : монографія / О. І. Бондарчук. – К. : Наук. світ, 2008. – 318 с.
5. Говорун Т. В. Гендерна психологія : навч. посібник / Т. В. Говорун, О. М. Кікінежді. — К. : Академія, 2004. — 308 с.
6. Горноста́й П. П. Гендерна соціалізація та становлення гендерної ідентичності / Основи теорії гендеру : навч. посіб. – К. : К.І.С., 2004. – С. 132–156.
7. Леонтьев Д. А. К операционализации понятия «толерантность» / Д. А. Леонтьев // Вопросы психологии. – 2009. – №5. – С. 3–16.
8. Леонтьев Д. А. Методика изучения ценностных ориентаций / Д. А. Леонтьев. – М. : Смысл, 1992. – 17 с.
9. Методики и критерии оценки толерантности учителей, класса и родителей // Справочник классного руководителя 2010 – № 9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.resobr.ru/article/5340-metodiki-i-kriterii-otsenki-tolerantnosti-uchiteley-klassa-i-roditeley>.
10. Мотуз Т. В. Гендерна толерантність: соціально-педагогічний аспект / Т. В. Мотуз// Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2015, № 8 (52). – С 316–372.
11. Нежинська О. О. Психологічні умови формування гендерної компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів: автореф. ...канд. психол. наук; спец. : 19.00.07 – пед. та вікова психологія / О. О. Нежинська; Університет менеджменту освіти НАПН України, 2011. – – 21 с.
12. Практикум по гендерной психологии / ред. И.С. Клецина. – СПб. : Питер, 2003. – 480 с.
13. Синдром «професійного вигорання» та професійна кар'єра працівників освітніх організацій: гендерні аспекти: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл та слухачів ін-тів післядиплом. Освіти; за наук. ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки, Т. В. Зайчикової. – 2-е вид. перероб. та доповн. – К.: Міленіум, 2006. – 368 с.
14. [Скок А. Г.](#) Соціально-психологічні умови формування комунікативної толерантності у викладача вищого навчального закладу : Автореф. дис... канд. психол. наук / А. Г. Скок; Ін-т психології ім. Г.С.Костюка АПН України. - К., 2007. - 19 с.

15. Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності / Т. М. Титаренко. – К. : Либідь, 2003. – 376 с.
16. Шустова Л. П. Проблема формирования толерантности старшеклассников на основе гендерного подхода в образовании / Л. П. Шустова // *Фундаментальные исследования*. – 2008. – № 5 – С. 142-144.
17. Pecherska H. Changes of professional value orientations of teachers in the system of postgraduate education / O. Bondarchuk, H. Pecherska // *Social Welfare : Interdisciplinary Approach*. – Šiauliai University, Lithuania. – 2013. – № 3 (1) – С. 66–78.

Транслітерація

1. Andrieiev M. V. Formuvannia tolerantnosti vchytelia zahalnoosvitnoi shkoly: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : spets. 13.00.04 «Teoriia i metodyka profesiinoi osvity» / M. V. Andrieiev. – Kharkiv, 2009. – 23 s.
2. Bardyer H. L. Sotsyalnaia psykholohyia tolerantnomy : : dys. ... doktora psykol. nauk :spets. : 19.00.05 / H. L. Bardyer; S.-Peterb. hos. un-t. – Sankt-Peterburh, 2007. – 457 s.
3. Bem S. Lynzy hendera: Transformatsyia vzglyadov na problemu neravenstva polov / S. Bem. – M. : ROSSPЭN, 2004. – 336 s.
4. Bondarchuk O. I. Sotsialno-psykholohichni osnovy osobystisnoho rozvytku kerivnykiv zahalnoosvitnykh navchalnykh zakladiv u profesiinii diialnosti : monohrafiia / O. I. Bondarchuk. – K. : Nauk. svit, 2008. – 318 s.
5. Hovorun T. V. Genderna psykholohiia : navch. posibnyk / T. V. Hovorun, O.M. Kikinezhdi. — K. : Akademiia, 2004. — 308 s.
6. Hornostai P. P. Henderna sotsializatsiia ta stanovlennia hendernoi identychnosti / Osnovy teorii henderu : navch. posib. – K. : K.I.S., 2004. – S. 132–156.
7. Leontev D. A. K operatsyonalizatsyy poniatyia «tolerantnost» / D. A. Leontev // *Voprosy psykholohyy*. – 2009. – №5. – S. 3–16.
8. Leontev D. A. Metodyka yzuchenyia tsennostnykh oryentatsyi / D. A. Leontev. – M. : Smysl, 1992. – 17 c.
9. Metodyky y krytery y otsenky tolerantnomy uchyteliei, klassa y rodyteliei // *Spravochnyk klassnoho rukovodyteliei 2010* – № 9. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://www.resobr.ru/article/5340-metodiki-i-kriterii-otsenki-tolerantnosti-uchiteley-klassa-i-roditeley>.
10. Motuz T. V. Henderna tolerantnist: sotsialno-pedahohichni aspekt / T. V. Motuz// *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*, 2015, № 8 (52). – S 316–372.
11. Nezhynska O. O. Psykholohichni umovy formuvannia hendernoi kompetentnosti kerivnykiv zahalnoosvitnykh navchalnykh zakladiv: avtoref. ...kand.. psykol. nauk; spets. : 19.00.07 – ped. ta vikova psykholohiia / O. O. Nezhynska; Universytet menedzhmentu osvity NAPN Ukrainy, 2011. – – 21 c.
12. *Praktykum po hendernoi psykholohyy* / red. Y.S. Kletsyna. – SPb. : Pyter, 2003. – 480 s.

13. Syndrom «profesiinoho vyhorannia» ta profesiina kariera pratsivnykiv osvitnikh orhanizatsii: henderni aspekty: navch. posib. dlia stud. vyshch. navch. zakl ta slukhachiv in-tiv pislidypnom. osvity ; za nauk. red. S. D. Maksymenka, L. M. Karamushky, T. V. Zaichykovoï. – 2-e vyd. pererob. ta dopovn. – K. : Milenium, 2006. – 368 s.

14. Skok A. H. Sotsialno-psykholohichni umovy formuvannia komunikativnoi tolerantnosti u vykladacha vyshchoho navchalnogo zakladu : avtoref. dys... kand. psykhol. nauk / A. H. Skok; In-t psykholohii im. H.S.Kostiuka APN Ukrainy. - K., 2007. - 19 c.

15. Tytarenko T. M. Zhyttievyi svit osobystosti: u mezhakh i za mezhamy budennosti / T. M. Tytarenko. – K. : Lybid, 2003. – 376 s.

16. Shustova L. P. Problema formyrovanyia tolerantnosti starsheklassnykov na osnove hendernoho podkhoda v obrazovany / L. P. Shustova // Fundamentalnye yssledovanyia. – 2008. – № 5 – S. 142-144.

17. Pecherska H. Changes of professional value orientations of teachers in the system of postgraduate education / O. Bondarchuk, H. Pecherska // Social Welfare : Interdisciplinary Approach. – Šiauliai University, Lithuania. – 2013. – № 3 (1) – S. 66–78.

Полякова В. И.

Ценностные ориентации педагогических работников как индикатор их гендерной толерантности

Статья посвящена освещению результатов эмпирического исследования ценностных ориентаций педагогов как индикатора их гендерной толерантности. По результатам факторного анализа выявлена противоречивая структура ценностных ориентаций педагогов. Представлены результаты дисперсионного анализа особенностей ценностных ориентаций педагогов в зависимости от пола, возраста и стажа профессиональной деятельности.

Приведены данные о недостаточном уровне гендерной толерантности у более двух третей испытуемых учителей. Установлено, что высшим уровнем гендерной толерантности характеризуются педагоги, ориентированные на активную деятельность, жизнь, переживание красоты природы и искусства, любовь, счастливую семейную жизнь, познание. Вместе с тем педагогические работники с низким уровнем гендерной толерантности больше ориентированы на общественное признание, развлечения, отсутствие обязанностей; продуктивную жизнь в противовес творчеству; свободу в противовес любви, материально обеспеченную жизнь в противовес познанию.

Ключевые слова: *гендер, толерантность, интолерантность, гендерная толерантность, педагогические работники, ценности, ценностные ориентации*

Polyakova V. I.

Value orientations of teachers as an indicator of gender tolerance

The article is devoted to results of an empirical study of the value orientations of teachers as an indicator of their gender tolerance. Based on the results of factor analysis, a contradictory structure of the teacher's value orientations has been revealed.

The results of the variance analysis of the value orientations of teachers depending on gender, age and professional experience are shown. Data on the insufficient level of gender tolerance in more than two thirds of the teachers tested are given. It is established that the highest level of gender tolerance is characterized by teachers oriented toward active life activity, experiencing the beauty of nature and art, love, happy family life, cognition. At the same time, teachers with a low level of gender tolerance are more focused on public recognition, entertainment, lack of duties; productive life as opposed to creativity; freedom as opposed to love, financially secured life as opposed to cognition.

Keywords: *gender, tolerance, intolerance, gender tolerance, teachers, values, value orientations*

Полякова Віталія Іванівна – аспірант кафедри психології управління ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», директор Гімназії № 109 ім. Т. Г. Шевченка Печерського району, м. Київ.

УДК 316.46

Симовоник А.И., Артюхина Н.В.

ВЛИЯНИЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЕЙ НА ЭФФЕКТИВНОСТЬ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РАБОТНИКОВ ОБЩЕСТВЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

В статье представлены результаты исследования, позволяющие рассмотреть влияние психологических особенностей личности на эффективность деятельности работников общественных организаций, а также выявить причины возникновения трудностей в работе объединения. Выявлено влияние лидерских качеств, коммуникативных и организаторских способностей работников общественной организации на эффективность их деятельности в ней. Рассмотрены перспективы дальнейшей работы с работниками общественной организации с целью повышения эффективности их деятельности.

Ключевые слова: *личность, общественная организация, эффективность деятельности, лидерские качества, организаторские способности, коммуникация.*

Постановка проблемы. Основой любой организации и ее главным богатством являются люди. Подавляющее большинство людей почти всю свою сознательную жизнь проводят в различных организациях. Вступая во